

Kujawsko-Pomorskie

Regionalne Obserwatorium
Terytorialne

**Opieka nad dzie
mi do lat 3
oraz wychowanie przedszkolne
w województwie kujawsko-pomorskim 2015**

(w materiale wykorzystano dane z systemów:
Banku Danych Lokalnych - GUS,
Systemu Strateg - GUS,
Dziedzinowych Baz Wiedzy - GUS)

**Material przygotowany przez:
Biuro Analiz
w Wydziale Analiz i Ewaluacji
Departament Rozwoju Regionalnego
Urząd Marszałkowski
Województwa Kujawsko-Pomorskiego
w Toruniu**

Wprowadzenie

Celem opracowania jest przedstawienie sytuacji demograficznej w grupie dzieci do lat 3, które mogą zostać objęte opieką w instytucjach uprawnionych do świadczenia tego rodzaju usług, tj. żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych oraz dzieci w wieku 3 - 5 lat, które mogą zostać objęte wychowaniem przedszkolnym. Materiał zawiera również najnowsze dane (za lata 2013 i 2014) znajdujące się w zasobach statystyki publicznej (Głównego Urzędu Statystycznego - Banku Danych Lokalnych), dotyczące wykorzystania miejsc w żłobkach i przedszkolach w województwie kujawsko-pomorskim. Analiza z zakresu upowszechnienia edukacji przedszkolnej i żłobkowej jest niezbędna do wdrożenia Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata

2014 - 2020 w zakresie poddziałania 6.1.2 (dot. inwestycji w infrastrukturę żłobkową) oraz 6.3.1 i 6.4.2 (dot. inwestycji w infrastrukturę przedszkolną). Zgodnie z zapisami RPO, wsparcie w tym zakresie kierowane będzie na obszary charakteryzujące się słabym dostępem do usług wychowania edukacji żłobkowej czy przedszkolnej. Wynika to z faktu, że działania infrastrukturalne (finansowane z EFRR) mają być realizowane w powiązaniu z działaniami miękkimi (finansowanymi z EFS), a ze względu na ograniczone środki finansowe, inwestycje infrastrukturalne będą realizowane tylko na obszarach o niskim poziomie edukacji żłobkowej i przedszkolnej.

1. Opieka nad dziećmi do lat 3

1.1. Liczba dzieci do lat 3

W skali ostatnich 10 lat (2004 - 2014) liczba dzieci do lat 3 w województwie kujawsko-pomorskim pozostała na zbliżonym poziomie (59,9 tys.). Jednak od roku 2004 do roku 2010 obserwowano systematyczny wzrost (o 18,2%), następnie od 2011 roku spadek, by w roku 2014

powrócić

do wartości zbliżonej do tej sprzed dekady. Zmiana liczby dzieci do lat 3 w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego (JST) (patrz - Tabela 1.) wykazuje duże zróżnicowanie: największa ujemna zmiana, o -37,8%, miała miejsce w gminie wiejskiej Kowal, -31,9% w gminie Bądkowo, -27,5% w gminie Śliwice, -26,6% w gminie Chrostkowo, -23,5% w gminie Koneck. Największy przyrost dzieci w tej grupie wiekowej nastąpił w gminach Obrowo (51,4%), Osielsko (47,7%), Białe Błota (40,9%), Wielka Nieszawka (39,2%) i Złotniki Kujawskie (24,9%). Łącznie w tym okresie w 64 jednostkach nastąpił wzrost liczby dzieci do lat 3, a w 79 jednostkach spadek. Jednak w skali ostatnich 4 lat (2010 - 2014) tylko w 5 jednostkach wzrosła liczba dzieci do lat 3: w mieście Kowal (o 12,1%), w gminie wiejskiej Inowrocław (o 7,2%), w gminie Rogowo (o 3,2%), gminie Radomin (o 3,1%) oraz gminie Chodecz (o 1,7%), a liczba dzieci do lat 3 w województwie stanowiła 84,7% wartości z roku 2010 zmniejszając się o ponad 10 tys. osób (spadek z 70 763 do 59 994).

Ryc. 1. Zmiana liczby dzieci w wieku do lat 3 w województwie kujawsko-pomorskim (2004-2014)

Tab. 1. Zmiana (%) liczby dzieci w wieku do lat 3 w latach 2004 - 2014 w gminach województwa kujawsko-pomorskiego (osoby i na 1 tys. mieszkańców).

Lp.	Jednostka terytorialna	dzieci w wieku do 3 lat		zmiana w % liczby dzieci do 3 lat		zmiana w % liczby dzieci do 3 lat na 1 tys. mieszkańców			
		osoby	na 1 tys. mieszk.	osoby	na 1 tys. mieszk.				
						2004	2014	2004-2014	2004-2014
1	Kowal (2)	140	33,73	87	21,99	-37,86	-11,74		

Lp.	Jednostka terytorialna	dzieci w wieku do 3 lat		zmiana w % liczby dzieci do 3 lat		zmiana w % liczby dzieci do 3 lat na 1 tys. mieszkańców	
		osoby		na 1 tys. mieszk.		na 1 tys. mieszk.	
		2004		2014		2004-2014	
						2004-2014	
2	Bądkowo (2)	172	37,02	117	26,51	-31,98	-10,51
3	Śliwice (2)	225	41,51	163	28,89	-27,56	-12,61
4	Chrostkowo (2)	120	38,08	88	29,61	-26,67	-8,47
5	Koneck (2)	102	29,70	78	24,18	-23,53	-5,52
6	Lubanie (2)	152	32,40	119	25,75	-21,71	-6,65
7	Ciechocin (2)	150	37,66	118	29,18	-21,33	-8,48
8	Baruchowo (2)	107	29,74	86	24,18	-19,63	-5,55
9	Łabiszyn (3)	360	38,81	295	29,77	-18,06	-9,04
10	Radziejów (1)	158	27,22	131	22,79	-17,09	-4,44
11	Jeziora Wielkie (2)	142	28,21	119	23,87	-16,20	-4,35
12	Kruszwica (3)	599	29,64	505	25,61	-15,69	-4,03
13	Zbójno (2)	172	38,08	147	33,29	-14,53	-4,79
14	Chełmża (1)	476	31,12	407	27,31	-14,50	-3,81
15	Izbica Kujawska (3)	279	34,63	239	30,57	-14,34	-4,06
16	Lubień Kujawski (3)	205	26,96	176	23,45	-14,15	-3,52
17	Stolno (2)	186	35,76	160	30,75	-13,98	-5,01
18	Radziejów (2)	123	28,04	107	24,14	-13,01	-3,90
19	Aleksandrów Kujawski (2)	398	37,25	347	29,85	-12,81	-7,40
20	Rypin (2)	289	38,67	252	33,95	-12,80	-4,72
21	Lubraniec (3)	297	29,44	260	26,60	-12,46	-2,83
22	Więcbork (3)	423	32,42	371	27,74	-12,29	-4,68
23	Inowrocław (2)	371	33,43	326	28,12	-12,13	-5,32
24	Świekatowo (2)	125	35,88	110	31,12	-12,00	-4,76
25	Bytoń (2)	113	29,56	100	27,71	-11,50	-1,85
26	Rogowo (2)	245	35,62	217	31,38	-11,43	-4,23
27	Chełmno (1)	627	30,46	556	27,21	-11,32	-3,25
28	Aleksandrów Kujawski (1)	382	30,71	340	27,23	-10,99	-3,49
29	Solec Kujawski (3)	505	31,65	450	26,85	-10,89	-4,80
30	Dobrzyń nad Wisłą (3)	239	29,88	213	27,16	-10,88	-2,72
31	Włocławek (1)	3174	26,37	2847	24,99	-10,30	-1,38
32	Skrwilno (2)	197	32,16	177	28,92	-10,15	-3,24
33	Kowalewo Pomorskie (3)	394	34,57	356	30,59	-9,64	-3,98
34	Pakość (3)	303	30,40	274	27,76	-9,57	-2,63
35	Nowe (3)	312	28,97	284	26,82	-8,97	-2,15
36	Gruta (2)	225	34,12	205	31,21	-8,89	-2,90
37	Bobrowniki (2)	117	37,89	107	33,73	-8,55	-4,16
38	Dąbrowa Biskupia (2)	173	32,93	159	30,69	-8,09	-2,24
39	Chełmża (2)	310	32,94	285	29,10	-8,06	-3,85
40	Mrocza (3)	329	36,19	303	32,52	-7,90	-3,67
41	Brzozie (2)	162	44,51	150	39,61	-7,41	-4,90
42	Kcynia (3)	460	33,34	426	31,44	-7,39	-1,90
43	Kijewo Królewskie (2)	161	37,67	150	33,65	-6,83	-4,02
44	Tłuchowo (2)	161	35,29	150	32,02	-6,83	-3,27
45	Gniewkowo (3)	458	30,98	427	28,88	-6,77	-2,10
46	Płużnica (2)	172	34,22	161	32,84	-6,40	-1,38
47	Książki (2)	127	29,65	119	28,07	-6,30	-1,57
48	Zławieś Wielka (2)	455	41,28	427	32,08	-6,15	-9,20
49	Świecie nad Osą (2)	150	34,51	141	32,73	-6,00	-1,78
50	Skępe (3)	254	33,75	240	31,34	-5,51	-2,41
51	Włocławek (2)	203	31,86	192	27,71	-5,42	-4,15
52	Lubicz (2)	614	38,31	581	30,34	-5,37	-7,97
53	Świedziebnia (2)	189	36,54	179	34,20	-5,29	-2,34
54	Barcin (3)	420	28,27	399	26,74	-5,00	-1,52
55	Lipno (1)	452	30,39	432	29,24	-4,42	-1,15
56	Kamień Krajeński (3)	238	34,47	228	32,55	-4,20	-1,92
57	Pruszcz (2)	309	33,33	297	30,85	-3,88	-2,48

Lp.	Jednostka terytorialna	dzieci w wieku do 3 lat		zmiana w % liczby dzieci do 3 lat		zmiana w % liczby dzieci do 3 lat na 1 tys. mieszkańców	
		osoby		na 1 tys. mieszk.			
		2004		2014		2004-2014	
						2004-2014	
58	Dąbrowa Chełmińska (2)	245	34,71	236	29,38	-3,67	-5,33
59	Wąbrzeźno (1)	383	27,41	369	26,50	-3,66	-0,91
60	Żnin (3)	741	30,62	714	29,17	-3,64	-1,46
61	Raciążek (2)	84	27,42	81	25,71	-3,57	-1,71
62	Wąpielsk (2)	144	34,34	139	33,98	-3,47	-0,37
63	Bukowiec (2)	179	35,03	173	33,26	-3,35	-1,77
64	Waganiec (2)	134	30,27	130	28,59	-2,99	-1,68
65	Brześć Kujawski (3)	308	27,72	300	25,88	-2,60	-1,84
66	Ciechocinek (1)	239	21,99	233	21,74	-2,51	-0,25
67	Nakło nad Notecią (3)	1007	31,41	982	30,27	-2,48	-1,14
68	Świecie (3)	1067	32,38	1042	30,35	-2,34	-2,02
69	Jeżewo (2)	259	33,49	253	31,34	-2,32	-2,15
70	Mogilno (3)	706	28,30	691	27,78	-2,12	-0,52
71	Inowrocław (1)	1826	23,52	1801	24,15	-1,37	0,64
72	Wąbrzeźno (2)	312	36,27	308	35,70	-1,28	-0,56
73	Grudziądz (1)	2687	26,92	2655	27,32	-1,19	0,40
74	Janikowo (3)	367	26,85	363	26,89	-1,09	0,05
75	Czernikowo (2)	295	35,71	292	32,50	-1,02	-3,21
76	Wielgie (2)	213	32,55	211	30,97	-0,94	-1,58
77	Rojewo (2)	145	31,58	144	30,19	-0,69	-1,39
78	Osie (2)	161	30,73	160	29,21	-0,62	-1,51
79	Chocień (2)	211	26,45	210	26,23	-0,47	-0,22
80	Nowa Wieś Wielka (2)	276	34,91	276	28,23	0,00	-6,68
81	Radomin (2)	130	31,37	131	33,38	0,77	2,01
82	Rypin (1)	490	29,59	495	29,57	1,02	-0,02
83	Łasin (3)	259	31,01	262	32,03	1,16	1,02
84	Osięciny (2)	228	27,99	231	29,45	1,32	1,46
85	Unisław (2)	212	31,39	215	30,63	1,42	-0,76
86	Koronowo (3)	744	32,17	755	31,23	1,48	-0,94
87	Tuchola (3)	607	30,25	616	30,12	1,48	-0,13
88	Warlubie (2)	202	31,32	205	31,31	1,49	-0,01
89	Osiek (2)	128	31,31	130	31,68	1,56	0,37
90	Jabłonowo Pomorskie (3)	290	32,06	295	32,55	1,72	0,49
91	Piotrków Kujawski (3)	283	29,34	288	30,55	1,77	1,21
92	Bartniczka (2)	162	35,59	165	35,05	1,85	-0,54
93	Boniewo (2)	108	30,15	110	31,41	1,85	1,26
94	Sadki (2)	262	37,07	267	36,48	1,91	-0,59
95	Golub-Dobrzyń (2)	258	32,00	263	30,79	1,94	-1,21
96	Sicienko (2)	287	32,87	293	29,90	2,09	-2,96
97	Strzelno (3)	331	26,91	338	28,51	2,11	1,60
98	Zakrzewo (2)	93	25,41	95	26,62	2,15	1,21
99	Dobre (2)	137	24,86	140	25,58	2,19	0,73
100	Lisewo (2)	171	32,50	175	32,89	2,34	0,40
101	Fabianki (2)	282	33,30	289	29,46	2,48	-3,84
102	Górzno (3)	143	36,47	148	36,88	3,50	0,41
103	Gostycyn (2)	168	32,40	174	33,25	3,57	0,85
104	Chodecz (3)	165	25,65	171	27,59	3,64	1,94
105	Nieszawa (1)	55	26,87	57	28,86	3,64	1,99
106	Dąbrowa (2)	152	32,22	158	33,64	3,95	1,41
107	Radzyń Chełmiński (3)	151	30,52	157	32,53	3,97	2,01
108	Topólka (2)	143	28,32	149	29,93	4,20	1,61
109	Brodnica (1)	830	30,12	867	30,31	4,46	0,19
110	Bydgoszcz (1)	9075	24,64	9537	26,67	5,09	2,02
111	Brodnica (2)	237	37,55	250	32,33	5,49	-5,22
112	Sępólno Krajeńskie (3)	483	30,60	513	31,89	6,21	1,28
113	Chełmno (2)	193	37,29	205	35,59	6,22	-1,70

Lp.	Jednostka terytorialna	dzieci w wieku do 3 lat		zmiana w % liczby dzieci do 3 lat		zmiana w % liczby dzieci do 3 lat na 1 tys. mieszkańców	
		osoby		na 1 tys. mieszk.		na 1 tys. mieszk.	
		2004		2014		2004-2014	
114	Rogóżno (2)	135	33,12	144	34,47	6,67	1,35
115	Janowiec Wielkopolski (3)	275	29,40	294	32,01	6,91	2,61
116	Łysomice (2)	294	35,77	317	33,29	7,82	-2,47
117	Szubin (3)	703	31,33	758	31,18	7,82	-0,15
118	Kikół (2)	241	33,31	261	35,51	8,30	2,19
119	Bobrowo (2)	208	33,32	226	35,45	8,65	2,13
120	Toruń (1)	5229	25,11	5683	27,97	8,68	2,87
121	Zbiczno (2)	131	29,10	144	30,14	9,92	1,04
122	Lipno (2)	367	32,81	404	34,31	10,08	1,50
123	Grudziądz (2)	355	35,20	393	32,35	10,70	-2,85
124	Golub-Dobrzyń (1)	389	29,84	431	33,47	10,80	3,62
125	Rogowo (2)	140	29,40	157	32,33	12,14	2,93
126	Papowo Biskupie (2)	130	30,13	146	33,45	12,31	3,32
127	Cekcyn (2)	206	32,18	235	35,16	14,08	2,98
128	Lubiewo (2)	196	34,68	224	37,78	14,29	3,10
129	Dobrcz (2)	289	32,10	334	30,34	15,57	-1,76
130	Kęsowo (2)	136	30,91	159	35,81	16,91	4,90
131	Dębowa Łąka (2)	91	28,51	108	34,13	18,68	5,63
132	Łubianka (2)	185	32,55	221	33,03	19,46	0,48
133	Gąsawa (2)	146	28,03	175	33,09	19,86	5,06
134	Sośno (2)	145	28,40	175	34,46	20,69	6,05
135	Brzuze (2)	148	27,69	179	33,00	20,95	5,31
136	Drzycim (2)	137	27,00	168	33,50	22,63	6,50
137	Dragacz (2)	201	28,62	248	34,43	23,38	5,81
138	Kowal (1)	74	21,28	92	26,00	24,32	4,73
139	Lniano (2)	122	29,98	152	35,70	24,59	5,72
140	Złotniki Kujawskie (2)	241	26,92	301	32,77	24,90	5,85
141	Wielka Nieszawka (2)	112	29,50	156	31,49	39,29	1,99
142	Białe Błota (2)	396	30,79	558	28,46	40,91	-2,33
143	Osielsko (2)	226	27,62	334	26,57	47,79	-1,05
144	Obrowo (2)	350	37,27	530	35,67	51,43	-1,60

Największą liczbę dzieci do 3 lat na 1000 mieszkańców w 2014 r. odnotowano w gminach: Brzozie (39,6), Lubiewo (37,7), Górzno (36,8), Sadki (36,4) oraz Kęsowo (35,8), natomiast najmniejszą odnotowano w mieście Ciechocinek (21,7), gminie Kowal (21,9), w mieście Radziejów (22,7), gminie Lubień Kujawski (23,4) oraz gminie Jeziora Wielkie (23,8). Średnio w województwie liczba dzieci do lat 3 przypadająca na 1000 mieszkańców w 2014 roku wynosiła 30,34.

Ryc. 2. Dzieci w wieku do lat 3 na 1 tys. mieszkańców w 2014 r. - 10 jednostek o najwyższej i najniższej wartości oraz średnia dla województwa.

1.2. Placówki opieki nad dziećmi do lat 3

W ciągu ostatnich trzech lat na terenie województwa zwiększa się liczba placówek (żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych) zajmujących się opieką nad dziećmi do 3 lat. W 2014 roku, na 144 JST, tylko w 26 JST na terenie województwa funkcjonowało 47 żłobków,

6 oddziałów żłobkowych oraz 17 klubów dziecięcych, w których łącznie było 2766 miejsc, a w ciągu roku w tych placówkach przebywało 4263 dzieci (łącznie w ciągu roku) - o 28,4% więcej niż w roku 2013). Na koniec 2014 roku w żłobkach przebywało 2555 dzieci.

Ryc. 3. Liczba placówek opiekuńczych dla dzieci do lat 3 ogółem w województwie kujawsko-pomorskim (2012-2014)

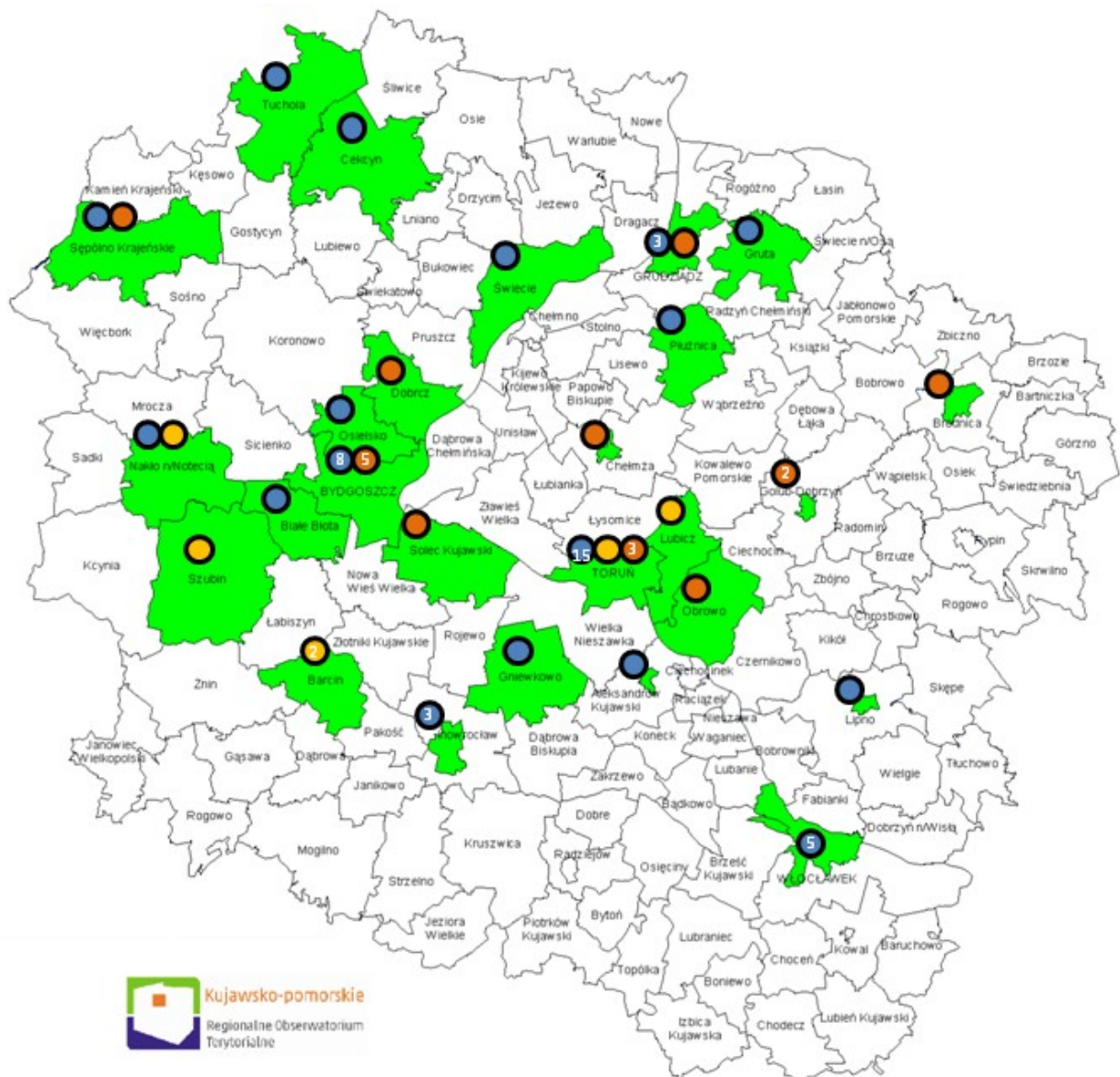
Ryc. 4. Liczba miejsc i dzieci przebywających w placówkach dla dzieci do lat 3 w województwie kujawsko-pomorskim (2012-2014)

Tab. 2. Gminy w województwie kujawsko-pomorskim w których funkcjonowały w 2014 r. placówki opieki nad dziećmi do lat 3

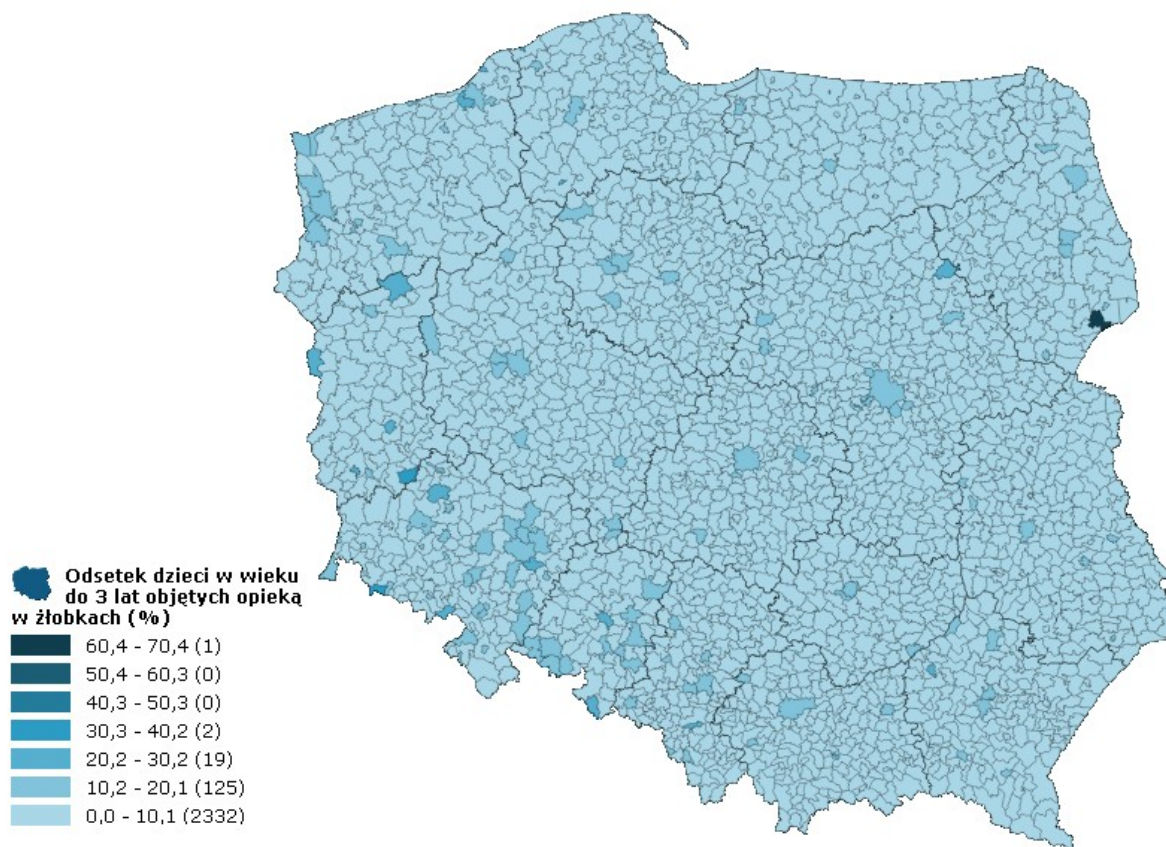
Lp.	Gminy	żłobki	oddziały żłobkowe	kluby dziecięce	miejsca (łącznie z oddziałami i klubami dziecięcymi)	dzieci przebywające w ciągu roku (łącznie z oddziałami i klubami dziecięcymi)
1	Aleksandrów Kujawski (1)	1	0	0	15	18
2	Brodnica (1)	0	0	1	27	19
3	Białe Błota (2)	2	0	0	105	147
4	Dobrcz (2)	0	0	1	15	8
5	Osielsko (2)	1	0	0	15	13
6	Solec Kujawski (3)	0	0	1	24	9
7	Golub-Dobrzyń (1)	0	0	2	23	24
8	Gruta (2)	1	0	0	15	20
9	Inowrocław (1)	3	0	0	183	316
10	Gniewkowo (3)	1	0	0	15	28
11	Lipno (1)	1	0	0	9	10
12	Nakło nad Notecią (3)	1	1	0	28	44
13	Szubin (3)	0	1	0	37	65
14	Sępólno Krajeńskie (3)	1	0	1	60	60
15	Świecie (3)	1	0	0	65	121
16	Chełmża (1)	0	0	1	14	16
17	Lubicz (2)	0	1	0	15	9
18	Obrowo (2)	0	0	1	30	32
19	Cekcyn (2)	1	0	0	15	13
20	Tuchola (3)	1	0	0	15	28
21	Płużnica (2)	1	0	0	15	10
22	Barcin (3)	0	2	0	47	48
23	Bydgoszcz (1)	8	0	5	980	1755
24	Grudziądz (1)	3	0	1	117	146
25	Toruń (1)	15	1	3	692	993
26	Włocławek (1)	5	0	0	190	311
	Łącznie	47	6	17	2766	4263

Ryc. 5. Gminy w województwie kujawsko-pomorskim w których funkcjonowały w 2014 r. placówki opieki nad dziećmi do lat 3

Ryc. 6. Odsetek dzieci do 3 lat objętych opieką w żłobkach w 2014 roku (gminy)

Tab. 3. Odsetek dzieci do 3 lat objętych opieką w żłobkach w 2014 roku (gminy)

Lp.	Gminy	odsetek dzieci w wieku do 3 lat objętych opieką w żłobkach				
		2010	2011	2012	2013	2014
		%				
	POLSKA	2,6	3,0	3,8	4,8	5,9
	KUJAWSKO-POMORSKIE	1,9	2,3	3,0	3,5	4,3
1	Białe Błota	0,0	0,0	10,6	13,8	18,1
2	Barcin	4,7	4,8	5,0	3,3	11,8
3	Sępólno Krajeńskie	0,0	0,0	0,0	11,6	11,7
4	Toruń	4,2	5,2	7,0	10,6	11,2
5	Bydgoszcz	5,4	6,6	9,1	8,6	10,1
6	Inowrocław m.	8,4	8,5	9,5	8,3	9,6
7	Gruta	0,0	0,0	0,0	6,8	7,3
8	Włocławek	4,1	4,5	4,8	6,0	6,6
9	Świecie	4,9	5,5	5,5	4,8	6,0
10	Płużnica	0,0	0,0	0,0	0,0	5,6
11	Golub-Dobrzyń m.	0,0	0,0	0,0	0,6	5,1
12	Obrowo	0,0	0,0	1,3	4,6	5,1
13	Szubin	3,9	4,0	4,6	4,7	4,9
14	Aleksandrów Kujawski m.	0,0	0,0	0,0	0,0	4,4
15	Cekcyn	0,0	0,0	0,0	2,0	4,3
16	Gniewkowo	0,0	0,0	0,0	0,0	3,3
17	Osielsko	0,0	0,0	0,0	3,3	3,0
18	Chelmża m.	0,0	0,0	0,0	3,4	2,7
19	Nakło nad Notecią	1,5	1,6	1,6	1,5	2,7

Lp.	Gminy	odsetek dzieci w wieku do 3 lat objętych opieką w żłobkach				
		2010	2011	2012	2013	2014
		%				
20	Grudziądz	0,9	0,9	1,7	2,1	2,5
21	Dobrcz	0,0	0,0	3,4	4,2	2,4
22	Brodnica m.	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1
23	Lipno m.	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1
24	Solec Kujawski	1,5	2,1	0,2	0,0	2,0
25	Tuchola	0,0	0,0	0,8	1,9	1,9
26	Lubicz	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0

W 2010 roku, tylko w 10 gminach województwa kujawsko-pomorskiego (w tym w największych miastach województwa) rodzice dzieci do lat 3 mieli możliwość skorzystania z opieki w żłobkach.

W 2014 roku już na terenie 26 gmin województwa funkcjonowały jednostki świadczące opiekę nad dziećmi w tym wieku. Największy odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w 2014 roku miał miejsce w gminie Białe Błota (18,1 %), a 9 jednostek osiągnęło wartość wskaźnika powyżej średniej dla Polski wynoszącej 5,9%, przy średniej dla województwa wynoszącej 4,3%.

Wśród JST, w których dzieci objęte były opieką żłobową, dominowały największe miasta w województwie (Toruń, Bydgoszcz, Inowrocław), gminy „obwarzankowe” największych miast (Białe Błota, Osielsko, Dobrcz, Lubicz), gminy miejsko-wiejskie których żłobki zlokalizowane były na terenie miast w tych gminach (Barcin, Sępólno Krajeńskie, Szubin), ale również gminy wiejskie (Gruta, Płużnica, Obrowo), które na swoim terenie realizowały opiekę nad dziećmi do lat 3, intensyfikując ją w ostatnich dwóch latach.

2. Wychowanie przedszkolne w województwie kujawsko-pomorskim

2.1. Liczba dzieci w wieku 3 - 5 lat

W skali ostatnich 10 lat (2004 - 2014) liczba dzieci w wieku 3 - 5 lat w województwie kujawsko-pomorskim zwiększyła się o 7,9% i wahała się między 60 a 70 tys. osób. Do roku 2012 następował wzrost liczby dzieci w tym wieku osiągając wartość zbliżoną do 71 tys. osób (70788), od roku 2012 zanotowano spadek osiągający w 2014 roku wartość zbliżoną do roku 2011 (67528 - 2014, 68112 - 2011). W miastach liczba dzieci w tym wieku wzrosła o 8,7%, na wsiach o 6,8%. Zmiana liczby dzieci w tym wieku w JST województwa kujawsko-pomorskiego wykazuje duże zróżnicowanie (patrz Tab. 5) Największa ujemna zmiana w tym okresie dotyczy: o -21,2% gminy Ciechocin, -18,4% gminy Baruchowo, -18% miasta Kowal, -18% gminy Kowal, -17,9% gminy Boniewo. Najbardziej wzrosła liczba dzieci w wieku 3 - 5 lat w tym okresie w gminie Obrowo (72,5%), gminie Osielsko (68,5%), gminie Wielka Nieszawka (68,4%), gminie Białe Błota (60,8%) oraz gminie Brzuze (41,8%).

Ryc. 7. Liczba dzieci w wieku 3 - 5 lat w województwie kujawsko-pomorskim (2004-2014)

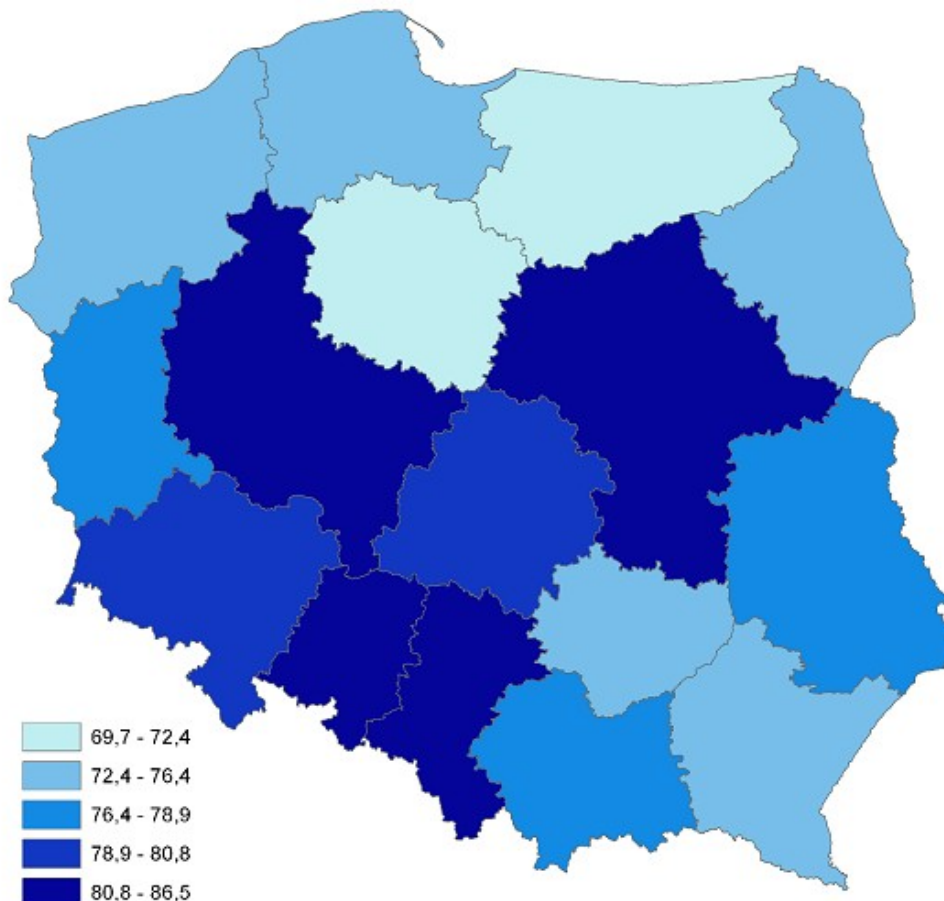
Ryc. 8. Dzieci w wieku 3 - 5 lat na 1 tys. mieszkańców w 2014 r. - 10 jednostek o najwyższej i najniższej wartości oraz średnia dla województwa

2.2. Dzieci w wieku 3 - 5 lat objęte wychowaniem przedszkolnym w województwie kujawsko-pomorskim

Od 2010 roku rośnie w województwie kujawsko-pomorskim odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, spowodowany zarówno powiększaniem się bazy dydaktycznej

jak również zmniejszającą się od 2012 roku liczbą dzieci w wieku 3-5 lat, która tym wychowaniem mogłaby zostać objęta. Pomimo tych korzystnych zmian, w skali kraju województwo zajęło w 2014 roku 15 pozycję ogółem (72,4%), 14 pod względem dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w miastach (88,1%), 13 pod względem dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na wsi (52,3%).

Ryc. 9. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 r. (województwa)

Tab. 4. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2011 - 2014 r. (województwa)

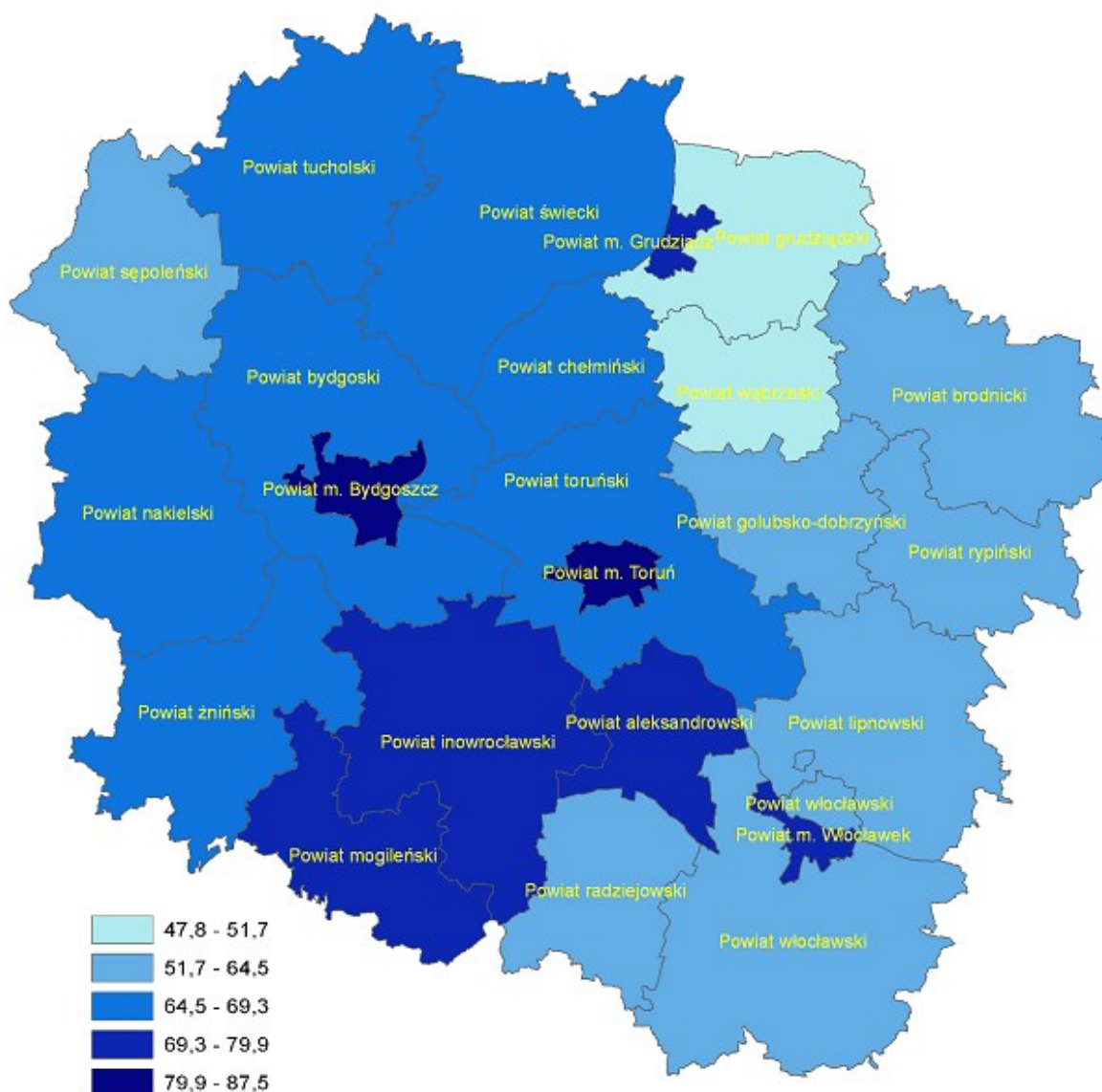
Lp.	Jednostka terytorialna	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym													
		ogółem	w miastach		na wsi										
		dzieci w wieku 3 - 5 lat	dzieci w wieku 3 - 5 lat	dzieci w wieku 3 - 5 lat											
		2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014		
%	%	%													
	POLSKA	69,2	69,7	74,1	79,4	84,0	83,7	87,6	92,9	49,3	50,8	55,7	60,8		
1	ŁÓDZKIE	70,5	70,9	75,4	80,8	83,8	83,4	87,5	92,7	50,5	51,7	56,8	62,1		
2	MAZOWIECKIE	76,1	75,6	80,2	84,5	91,3	89,6	93,5	96,6	50,7	51,8	57,0	63,0		
3	MAŁOPOLSKIE	68,8	69,8	73,4	78,9	87,0	87,4	89,9	95,1	54,3	55,9	60,1	65,8		
4	ŚLĄSKIE	74,4	74,4	77,5	83,6	76,7	76,7	79,6	85,6	66,9	67,2	70,9	77,4		
5	LUBELSKIE	64,5	65,7	71,9	77,3	87,5	86,6	91,3	96,4	46,1	48,9	56,1	61,5		
6	PODKARPACKIE	61,7	63,8	68,2	73,6	84,3	84,5	89,3	95,2	47,1	50,2	54,5	59,5		
7	PODLASKIE	65,8	67,2	70,3	75,3	84,2	84,9	87,1	92,8	38,7	40,5	44,1	47,5		
8	ŚWIĘTOKRZYSKIE	63,7	64,3	71,0	76,4	83,6	83,0	87,8	94,6	49,4	50,7	58,7	63,1		
9	LUBUSKIE	68,9	68,1	72,7	77,9	83,3	82,3	87,6	93,0	46,6	46,0	49,4	53,7		

10	WIELKOPOLSKIE	73,0	73,7	77,6	83,5	93,1	92,5	96,4	102,9	52,1	53,7	57,9	63,0
11	ZACHODNIOPOMORSKIE	65,7	65,9	70,2	75,8	82,6	81,9	85,9	92,3	34,8	35,9	40,2	44,3
12	DOLNOŚLĄSKIE	70,0	70,2	75,0	80,0	83,1	82,6	87,1	91,7	44,1	45,9	51,1	56,4
13	OPOLSKIE	78,9	77,9	81,0	86,5	90,3	89,0	92,9	100,6	66,5	65,7	68,3	71,5
14	KUJAWSKO-POMORSKIE	60,4	61,7	67,4	72,4	76,1	77,0	82,3	88,1	40,8	42,3	48,4	52,3
15	POMORSKIE	64,7	66,1	70,4	75,1	76,6	77,1	81,1	86,1	47,4	50,2	54,8	59,2
16	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	60,1	60,4	64,7	69,7	78,7	79,0	83,5	89,3	37,1	36,7	40,7	44,3

W skali powiatów województwa, najwyższy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

w 2014 roku dotyczył największych miast na prawach powiatu - Bydgoszczy (87,5%) i Torunia (86,3%) oraz powiatu mogileńskiego (79,9%) i Włocławka (76,9%), najniższe wartości dotyczą powiatów wąbrzeskiego (51,7%) i grudziądzkiego (47,8%), przy średniej dla województwa wynoszącej 72,4%.

Ryc. 10. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 r. w województwie kujawsko-pomorskim (powiaty)

Tab. 5. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 r. w Polsce (powiaty)

Lp.	Jednostka terytorialna	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym															
		ogółem		w miastach		na wsi											
		dzieci w wieku 3 - 5 lat		dzieci w wieku 3 - 5 lat		dzieci w wieku 3 - 5 lat											
						2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
%		%		%													
	POLSKA	69,2	69,7	74,1	79,4	84,0	83,7	87,6	92,9	49,3	50,8	55,7	60,8				
	KUJAWSKO-POMORSKIE	60,4	61,7	67,4	72,4	76,1	77,0	82,3	88,1	40,8	42,3	48,4	52,3				
1	Powiat m.Bydgoszcz	79,1	79,9	83,0	87,5	79,1	79,9	83,0	87,5	0,0	0,0	0,0	0,0				
2	Powiat m.Toruń	76,9	77,9	81,8	86,3	76,9	77,9	81,8	86,3	0,0	0,0	0,0	0,0				
3	Powiat mogileński	65,0	66,6	69,6	79,9	93,2	93,9	88,8	103,6	47,9	50,1	58,1	67,1				
4	Powiat m.Włocławek	65,2	65,0	69,6	76,9	65,2	65,0	69,6	76,9	0,0	0,0	0,0	0,0				
5	Powiat inowrocławski	63,0	64,4	71,8	75,8	78,2	80,8	87,1	90,6	39,4	38,9	47,8	52,3				
6	Powiat m.Grudziądz	62,4	65,7	70,9	75,7	62,4	65,7	70,9	75,7	0,0	0,0	0,0	0,0				
7	Powiat aleksandrowski	53,2	60,7	65,2	73,7	55,7	69,2	75,4	85,7	51,2	54,2	57,3	64,7				
8	Powiat żniński	60,5	61,0	64,5	69,3	99,0	97,8	104,0	112,9	35,0	36,1	37,7	40,5				
9	Powiat nakielski	55,2	60,5	64,1	68,7	85,1	87,8	101,2	107,2	34,0	41,9	39,5	43,2				
10	Powiat tucholski	61,7	58,8	60,8	67,5	74,8	70,8	81,5	89,1	57,4	54,7	53,6	60,3				
11	Powiat świecki	56,1	56,4	61,4	67,3	83,9	83,4	88,0	102,6	44,4	44,9	50,0	52,6				
12	Powiat bydgoski	55,5	56,6	62,9	67,2	73,9	70,6	78,9	83,6	50,3	52,7	58,5	62,6				
13	Powiat toruński	47,3	48,0	60,7	66,0	48,0	47,4	51,8	58,6	47,2	48,1	62,0	67,1				
14	Powiat chełmiński	50,0	52,2	62,9	65,7	69,0	74,0	81,8	84,9	39,8	40,6	53,3	56,2				
15	Powiat golubsko-dobrzyński	51,7	53,6	60,2	64,5	70,3	72,2	79,4	82,3	40,7	41,3	47,8	52,7				
16	Powiat brodnicki	52,1	53,8	58,9	64,0	76,4	79,7	88,6	94,0	34,1	34,9	36,8	41,8				
17	Powiat lipnowski	46,2	50,0	58,7	62,6	78,0	75,9	77,6	86,9	34,2	39,3	50,6	52,2				
18	Powiat sępoleński	47,2	47,8	55,9	62,1	92,0	86,7	99,7	101,9	21,9	23,8	29,7	36,7				
19	Powiat włocławski	47,8	48,9	58,5	61,6	107,4	108,5	126,7	143,4	33,9	35,6	42,9	44,1				
20	Powiat radziejowski	49,1	47,4	55,9	60,8	81,9	81,1	87,3	102,2	37,6	36,6	45,8	48,7				
21	Powiat rypiński	54,0	48,2	55,6	59,8	71,5	62,4	74,0	79,4	43,9	39,3	42,8	47,3				
22	Powiat wąbrzeski	41,6	39,6	46,7	51,7	58,4	53,2	62,3	68,9	30,9	31,0	37,0	41,4				
23	Powiat grudziądzki	41,8	43,8	44,7	47,8	119,9	116,8	123,7	130,4	32,2	34,8	34,1	35,0				

Biorąc pod uwagę zarówno zmianę liczby dzieci w wieku 3 - 5 lat w latach 2011 - 2014 oraz odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w analogicznych latach, zaobserwowano duże zróżnicowanie tych wielkości pomiędzy poszczególnymi jednostkami. Liczba dzieci w wieku 3 - 5 lat wzrosła w 67 JST województwa kujawsko-pomorskiego - najczęściej w mieście Nieszawa (25%), gminie Jabłonowo Pomorskie (24,5%), gminie Brzuze (22,6%), gminie Waganiec (22,5%) oraz gminie Bobrowo (20,1%).. Najbardziej zmniejszyła się liczba ludności w omawianej grupie wiekowej w gminie Lubicz (-29,7%), mieście Radziejów (-27,5%), gminie Osiek (22,1%), gminie Kamień Krajeński (-22,1%) oraz gminie Rojewo (-21,6%), przy średniej dla województwa wynoszącej -0,8%. W latach 2013 - 2014 zaobserwowano spadek liczby JST w których zwiększyła się liczba dzieci w wieku 3 - 5 lat, dotyczył już tylko 34 JST. Przeważały jednostki w których zmniejszyła się liczba dzieci w tym wieku, przy średniej dla województwa wynoszącej -4,28%.

W województwie kujawsko-pomorskim największy odsetek dzieci w wieku 3 - 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w roku 2014 dotyczył miasta Kowal (101,3% - wartość wskaźnika wynika z uczestniczenia w edukacji przedszkolnej w mieście Kowal również dzieci z gminy wiejskiej Kowal), miasta Brodnica (92,2%), miasta Aleksandrów Kujawski (86,2%), gminy Świecie (83,3%) oraz miasta Chełmno (79,7%). Najmniejszą wartość zaobserwowano w gminie Bytoń (3,1%), gminie Warlubie (6,6%), gminie Rypin (9,3%),

gminie Świekatowo (11,9%) oraz gminie Stolno (13%). Średnia dla województwa wynosiła 61,79%. Największą dodatnią zmianę odsetka liczby dzieci w wieku 3 - 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2010 - 2014 zaobserwowano w gminie Łubianka (836,8%), gminie Rogowo (588,2%), gminie Papowo Biskupie (215,9%), gminie Zakrzewo (209,14%) oraz w gminie Aleksandrów Kujawski (201,3%). Największy spadek w tym okresie dotyczył gminy Bytów (-82,9%), gminy Świekatowo (-76,5%), gminy Warlubie (-74,7%), gminy Rypin (-69,9%) oraz gminy Lniano (-66,8%). Średnia dla województwa w tym okresie wynosiła +17,26%.

Tab. 5. Liczba dzieci w wieku 3 - 5 lat oraz odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (2011-2014)

- malejąco wg odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3 - 5 lat) w 2014 r. (gminy)

Lp.	Jednostka terytorialna	dzieci ogółem	2011-2014 w %		2013-2014 w %		2011-2014 w %		2013-2014 w %								
			2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014							
	KUJAWSKO-POMORSKIE		68112	70788	70549	67528	-0,86	-4,28	60,45	61,71	67,39	61,79	2,23	-8,31			
	średnia dla kuj.-pom. bez miast		43252	44841	44594	42523	-1,69	-4,64	52,35	53,67	60,40	52,10	-0,49	-13,74			
1	Kowal (1)		83	76	90	77	-7,23	-14,44	72,29	103,95	103,33	101,30	40,13	-1,97			
2	Brodnica (1)		1055	1082	1096	1058	0,28	-3,47	73,55	76,52	86,41	92,25	25,42	6,76			
3	Aleksandrów Kujawski (1)		402	418	410	372	-7,46	-9,27	47,26	75,84	85,37	86,02	82,00	0,77			
4	Świecie (3)		1114	1187	1188	1110	-0,36	-6,57	70,11	70,94	76,60	83,33	18,86	8,79			
5	Chełmno (1)		635	668	643	598	-5,83	-7,00	68,98	73,95	81,80	79,77	15,64	-2,49			
6	Rypin (1)		571	607	654	598	4,73	-8,56	71,45	62,44	74,01	79,26	10,93	7,10			
7	Lubicz (2)		837	836	699	588	-29,75	-15,88	69,30	69,02	87,41	78,74	13,63	-9,92			
8	Nieszawa (1)		52	60	72	65	25,00	-9,72	76,92	78,33	73,61	76,92	0,00	4,50			
9	Barcin (3)		473	498	486	496	4,86	2,06	75,69	74,70	75,10	76,41	0,96	1,74			
10	Dąbrowa Chełmińska (2)		289	294	291	276	-4,50	-5,15	67,47	66,67	64,26	74,28	10,08	15,58			
11	Ciechocinek (1)		307	310	304	306	-0,33	0,66	63,19	58,39	62,50	73,53	16,36	17,65			
12	Nowa Wieś Wielka (2)		370	385	335	311	-15,95	-7,16	64,05	66,23	65,37	73,31	14,45	12,14			
13	Lipno (1)		475	529	534	513	8,00	-3,93	75,16	72,59	74,16	72,90	-3,00	-1,69			
14	Mogilno (3)		775	823	827	787	1,55	-4,84	65,81	66,71	65,42	70,65	7,36	8,00			
15	Unisław (2)		261	291	279	273	4,60	-2,15	58,24	67,70	88,17	68,86	18,25	-21,90			
16	Nakto nad Notecią (3)		1148	1180	1195	1133	-1,31	-5,19	61,15	66,19	70,79	65,84	7,67	-6,99			
17	Dobrzyń nad Wisłą (3)		254	257	263	264	3,94	0,38	35,83	43,58	68,06	64,77	80,79	-4,83			
18	Szubin (3)		899	878	915	889	-1,11	-2,84	48,94	74,03	75,41	64,23	31,23	-14,83			
19	Osielsko (2)		483	473	508	509	5,38	0,20	56,94	69,56	75,39	63,85	12,15	-15,31			
20	Janowiec Wielkopolski (3)		325	354	361	328	0,92	-9,14	60,31	61,30	68,14	63,72	5,66	-6,49			
21	Strzelno (3)		401	396	376	336	-16,21	-10,64	68,58	70,71	71,54	62,80	-8,43	-12,22			
22	Osięciny (2)		258	242	252	247	-4,26	-1,98	46,12	54,55	58,33	61,13	32,54	4,80			
23	Białe Błota (2)		764	794	820	764	0,00	-6,83	44,11	46,73	61,71	61,13	38,58	-0,94			
24	Solec Kujawski (3)		586	603	602	578	-1,37	-3,99	59,73	56,38	64,95	60,38	1,09	-7,04			
25	Obrowo (2)		577	640	665	666	15,42	0,15	55,98	58,75	65,86	59,91	7,02	-9,04			
26	Żnin (3)		796	842	820	781	-1,88	-4,76	62,94	64,37	67,32	59,15	-6,01	-12,12			
27	Kęsowo (2)		181	189	183	169	-6,63	-7,65	91,16	87,83	77,05	58,58	-35,74	-23,97			
28	Radzyń Chełmiński (3)		176	180	187	188	6,82	0,53	49,43	46,11	48,66	58,51	18,37	20,24			
29	Złotniki Kujawskie (2)		298	313	298	296	-0,67	-0,67	57,72	55,91	64,09	58,45	1,26	-8,81			
30	Brześć Kujawski (3)		375	361	363	339	-9,60	-6,61	62,40	55,12	63,09	58,11	-6,87	-7,88			
31	Golub-Dobrzyń (1)		421	474	481	482	14,49	0,21	64,85	65,19	71,10	57,68	-11,06	-18,88			

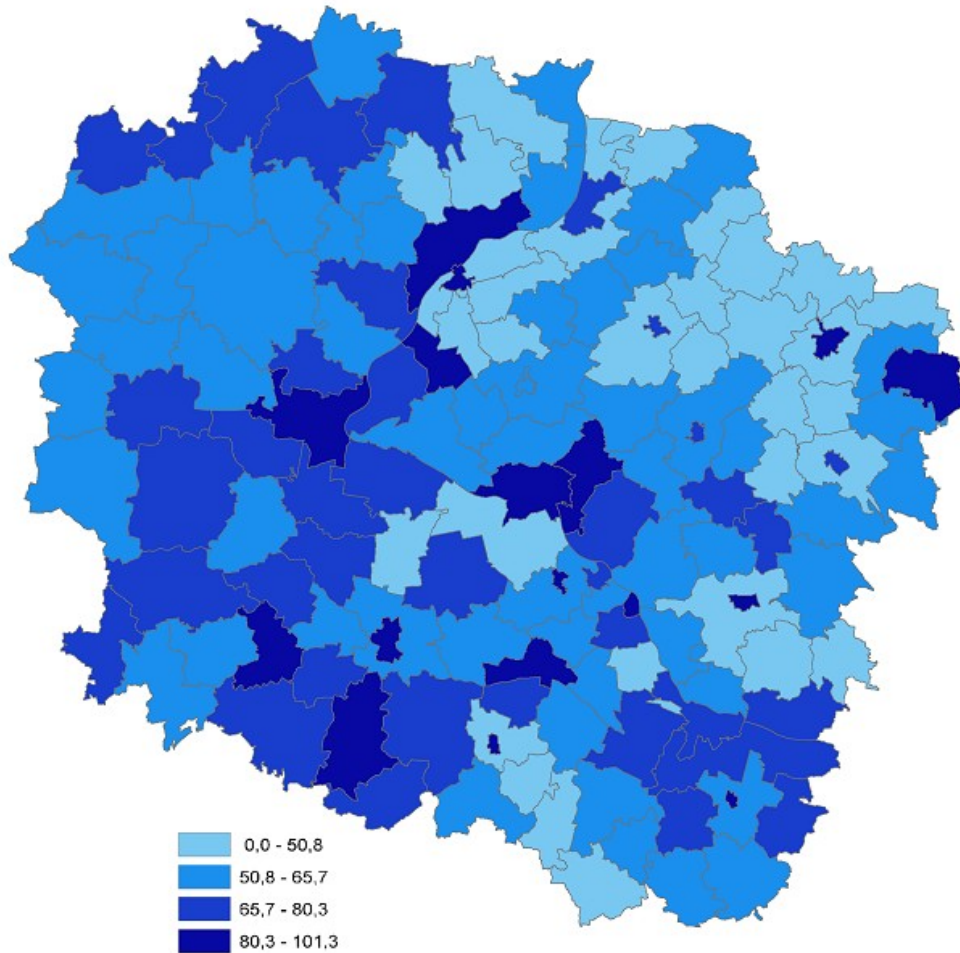

Lp.	Jednostka terytorialna	dzieci ogółem	2011-2014 w %		2013-2014 w %		2011-2014 w %		2013-2014 w %					
			2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014				
													dzieci w wieku 3-5 lat	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
32	Wąbrzeźno (1)		466	485	475	427	-8,37	-10,11	58,37	53,20	62,32	57,61	-1,30	-7,55
33	Raciążek (2)		80	79	82	92	15,00	12,20	67,50	55,70	52,44	57,61	-14,65	9,86
34	Aleksandrów Kujawski (2)		389	408	396	381	-2,06	-3,79	56,56	62,25	61,11	57,22	1,17	-6,37
35	Zbójno (2)		147	155	161	158	7,48	-1,86	49,66	54,19	57,76	56,96	14,70	-1,39
36	Waganiec (2)		133	154	159	163	22,56	2,52	56,39	55,19	61,01	56,44	0,09	-7,48
37	Chocień (2)		251	245	259	250	-0,40	-3,47	70,52	67,76	69,88	56,40	-20,02	-19,30
38	Janikowo (3)		414	423	426	414	0,00	-2,82	55,80	60,99	69,25	56,28	0,87	-18,73
39	Osie (2)		199	214	212	207	4,02	-2,36	55,78	56,54	74,06	56,04	0,47	-24,33
40	Śliwice (2)		217	219	207	205	-5,53	-0,97	61,75	59,82	59,90	55,61	-9,95	-7,17
41	Chodecz (3)		171	166	165	167	-2,34	1,21	60,82	59,04	58,79	55,09	-9,42	-6,29
42	Ciechocin (2)		136	144	134	130	-4,41	-2,99	44,85	50,00	58,21	54,62	21,77	-6,17
43	Więcbork (3)		500	520	503	490	-2,00	-2,58	56,80	52,50	60,44	54,49	-4,07	-9,84
44	Gniewkowo (3)		522	546	523	464	-11,11	-11,28	59,58	68,13	72,28	54,09	-9,20	-25,15
45	Baruchowo (2)		117	128	111	102	-12,82	-8,11	28,21	32,81	63,06	53,92	91,18	-14,50
46	Koronowo (3)		802	855	894	850	5,99	-4,92	53,49	50,53	53,36	53,65	0,29	0,55
47	Pruszcz (2)		327	356	367	347	6,12	-5,45	64,22	63,76	62,13	53,60	-16,53	-13,72
48	Lubiewo (2)		223	224	234	219	-1,79	-6,41	65,02	68,30	53,85	53,42	-17,84	-0,78
49	Kamień Krajeński (3)		289	298	279	225	-22,15	-19,35	33,22	42,28	54,84	52,44	57,88	-4,37
50	Chełmża (1)		494	530	519	498	0,81	-4,05	47,98	47,36	51,83	52,41	9,24	1,12
51	Tuchola (3)		673	714	713	691	2,67	-3,09	64,34	59,66	67,04	52,39	-18,58	-21,86
52	Radziejów (1)		191	181	168	146	-23,56	-13,10	80,63	75,69	79,17	52,05	-35,44	-34,25
53	Dobrcz (2)		401	438	440	404	0,75	-8,18	59,85	56,85	64,55	51,73	-13,56	-19,85
54	Golub-Dobrzyń (2)		297	275	273	273	-8,08	0,00	47,81	46,55	58,61	51,65	8,03	-11,88
55	Cekcyn (2)		265	270	260	243	-8,30	-6,54	47,55	41,11	50,38	51,44	8,19	2,10
56	Dobre (2)		145	163	154	150	3,45	-2,60	57,93	47,24	74,68	51,33	-11,39	-31,26
57	Kikół (2)		250	267	283	279	11,60	-1,41	37,20	36,70	61,13	50,90	36,82	-16,74
58	Łasin (3)		279	275	296	294	5,38	-0,68	53,76	55,27	56,42	50,68	-5,73	-10,17
59	Zbiczno (2)		166	185	179	188	13,25	5,03	39,16	42,70	42,46	50,53	29,05	19,02
60	Pakość (3)		301	312	327	330	9,63	0,92	47,84	43,27	63,30	50,00	4,51	-21,01
61	Tłuchowo (2)		185	186	174	172	-7,03	-1,15	41,62	49,46	48,85	50,00	20,13	2,35
62	Nowe (3)		374	385	376	342	-8,56	-9,04	48,40	54,03	55,59	49,42	2,11	-11,10
63	Gąsawa (2)		163	181	192	187	14,72	-2,60	46,63	54,14	58,33	49,20	5,52	-15,66
64	Bukowiec (2)		204	231	221	214	4,90	-3,17	49,51	44,16	44,80	49,07	-0,90	9,53
65	Książki (2)		157	162	157	139	-11,46	-11,46	45,22	37,65	44,59	48,92	8,18	9,72
66	Sępólno Krajeńskie (3)		574	626	630	589	2,61	-6,51	50,52	52,08	54,44	48,73	-3,55	-10,50
67	Lubraniec (3)		281	302	305	296	5,34	-2,95	48,04	49,01	55,74	48,65	1,26	-12,72
68	Koneck (2)		104	101	96	99	-4,81	3,13	38,46	52,48	48,96	48,48	26,06	-0,97
69	Radomin (2)		109	122	118	114	4,59	-3,39	50,46	62,30	68,64	48,25	-4,39	-29,72
70	Kowalewo Pomorskie (3)		390	420	436	411	5,38	-5,73	44,10	43,57	48,39	47,45	7,58	-1,96
71	Chrostkowo (2)		98	103	111	104	6,12	-6,31	48,98	36,89	47,75	47,12	-3,81	-1,32
72	Zakrzewo (2)		112	137	130	121	8,04	-6,92	28,57	43,07	62,31	47,11	64,88	-24,40
73	Bobrowniki (2)		105	100	108	115	9,52	6,48	58,10	58,00	57,41	46,96	-19,17	-18,20
74	Wielgie (2)		264	281	266	252	-4,55	-5,26	35,23	41,28	59,40	46,83	32,92	-21,17
75	Mrocza (3)		336	385	370	361	7,44	-2,43	42,56	40,78	45,95	46,54	9,35	1,29

Lp.	Jednostka terytorialna	dzieci ogółem	2011-2014 w %	2013-2014 w %	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym		2011-2014 w %	2013-2014 w %						
					dzieci w wieku 3-5 lat	%		2013	2014	2011	2012	2013	2014	
		%												
76	Lubień Kujawski (3)		229	239	239	243	6,11	1,67	43,67	43,93	47,28	46,50	6,49	-1,65
77	Łubianka (2)		259	252	289	254	-1,93	-12,11	39,38	40,48	52,60	46,46	17,96	-11,67
78	Czernikowo (2)		342	359	378	347	1,46	-8,20	38,30	35,93	53,44	46,40	21,13	-13,18
79	Drzycim (2)		184	192	187	197	7,07	5,35	46,20	58,33	58,82	46,19	-0,01	-21,47
80	Płużnica (2)		167	166	177	182	8,98	2,82	34,13	37,35	44,63	46,15	35,22	3,41
81	Dąbrowa (2)		175	163	181	163	-6,86	-9,94	51,43	68,10	91,16	46,01	-10,53	-49,53
82	Łabiszyn (3)		352	378	386	364	3,41	-5,70	46,88	41,27	52,07	45,60	-2,71	-12,42
83	Jabłonowo Pomorskie (3)		273	294	298	340	24,54	14,09	46,15	45,24	45,30	45,29	-1,86	-0,02
84	Inowrocław (2)		324	363	321	338	4,32	5,30	35,49	40,50	55,45	45,27	27,53	-18,37
85	Lisewo (2)		192	201	211	204	6,25	-3,32	42,71	40,30	65,40	44,61	4,45	-31,80
86	Górzno (3)		136	144	149	127	-6,62	-14,77	56,62	56,25	65,10	44,09	-22,12	-32,27
87	Kowal (2)		125	131	115	118	-5,60	2,61	30,40	18,32	44,35	44,07	44,96	-0,63
88	Kruszwica (3)		650	662	647	595	-8,46	-8,04	58,15	60,57	68,16	44,03	-24,28	-35,40
89	Zławieś Wielka (2)		552	548	572	486	-11,96	-15,03	31,88	41,06	46,15	43,42	36,17	-5,93
90	Lubanie (2)		142	145	137	132	-7,04	-3,65	40,14	41,38	51,82	42,42	5,69	-18,14
91	Skępe (3)		290	276	284	281	-3,10	-1,06	46,90	49,64	47,89	42,35	-9,70	-11,57
92	Sadki (2)		240	253	268	267	11,25	-0,37	44,17	46,25	48,13	41,95	-5,02	-12,85
93	Dragacz (2)		273	261	242	236	-13,55	-2,48	46,89	50,19	55,79	41,53	-11,43	-25,56
94	Gostycyn (2)		207	217	215	191	-7,73	-11,16	41,55	41,47	46,98	41,36	-0,44	-11,95
95	Fabianki (2)		297	309	291	305	2,69	4,81	48,15	47,90	50,17	40,66	-15,56	-18,97
96	Gruta (2)		229	272	244	238	3,93	-2,46	44,54	47,43	52,46	40,34	-9,44	-23,11
97	Rogowo (2) żnińskie		251	275	251	236	-5,98	-5,98	52,59	56,73	53,39	40,25	-23,46	-24,60
98	Rojewo (2)		203	194	205	159	-21,67	-22,44	30,54	23,71	32,20	40,25	31,79	25,02
99	Bartniczka (2)		206	189	196	184	-10,68	-6,12	46,12	55,03	52,55	39,13	-15,15	-25,54
100	Rogowo (2)		174	157	146	150	-13,79	2,74	37,93	47,13	69,86	38,67	1,94	-44,65
101	Piotrków Kujawski (3)		287	292	319	277	-3,48	-13,17	48,43	45,21	52,35	38,63	-20,24	-26,21
102	Kcynia (3)		467	475	473	459	-1,71	-2,96	67,24	44,84	48,63	38,13	-43,30	-21,59
103	Skrwilno (2)		224	213	201	201	-10,27	0,00	49,11	36,15	32,84	37,81	-23,00	15,15
104	Łysomice (2)		355	382	388	352	-0,85	-9,28	20,85	21,99	59,02	37,22	78,54	-36,94
105	Sośno (2)		229	213	196	189	-17,47	-3,57	35,81	31,46	50,51	37,04	3,43	-26,67
106	Boniewo (2)		118	131	116	105	-11,02	-9,48	23,73	50,38	54,31	34,29	44,49	-36,87
107	Kijewo Królewskie (2)		179	183	189	147	-17,88	-22,22	40,22	45,36	47,62	33,33	-17,13	-30,00
108	Bobrowo (2)		209	224	243	251	20,10	3,29	31,58	27,23	42,80	33,07	4,71	-22,74
109	Jeziora Wielkie (2)		176	176	161	145	-17,61	-9,94	67,05	55,11	62,11	31,72	-52,68	-48,92
110	Wielka Nieszawka (2)		195	203	217	199	2,05	-8,29	55,90	49,75	50,23	31,66	-43,36	-36,97
111	Lipno (2)		435	431	401	404	-7,13	0,75	30,34	41,53	44,89	28,47	-6,19	-36,59
112	Chelmża (2)		378	345	333	339	-10,32	1,80	40,48	35,07	57,36	28,32	-30,04	-50,63
113	Dębowa Łąka (2)		109	107	112	99	-9,17	-11,61	24,77	32,71	30,36	28,28	14,18	-6,83
114	Topólka (2)		138	154	154	144	4,35	-6,49	49,28	46,10	46,10	27,78	-43,63	-39,75
115	Izbica Kujawska (3)		292	270	257	259	-11,30	0,78	18,84	19,63	45,91	27,41	45,54	-40,30
116	Brzuze (2)		177	191	200	217	22,60	8,50	41,24	40,31	36,50	26,27	-36,31	-28,03
117	Bądkowo (2)		144	156	157	141	-2,08	-10,19	50,00	42,31	47,13	25,53	-48,94	-45,83
118	Rogóźno (2)		162	168	183	177	9,26	-3,28	30,86	32,14	28,42	24,86	-19,46	-12,52
119	Dąbrowa Biskupia (2)		169	175	180	185	9,47	2,78	60,95	52,57	56,67	24,32	-60,09	-57,07

Lp.	Jednostka terytorialna	dzieci ogółem	2011-2014 w %	2013-2014 w %	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym		2011-2014 w %	2013-2014 w %						
					dzieci w wieku 3-5 lat	2011		2012	dzieci w wieku 3-5 lat		2011	2012	2013	2014
		2013	2014											
		%	%											
120	Włocławek (2)		216	225	244	241	11,57	-1,23	58,33	64,44	71,31	24,07	-58,74	-66,25
121	Świdziebnia (2)		186	190	177	186	0,00	5,08	46,77	42,11	45,20	23,12	-50,57	-48,85
122	Brzozie (2)		131	148	150	153	16,79	2,00	29,01	34,46	26,00	22,88	-21,14	-12,02
123	Siczenko (2)		350	387	387	372	6,29	-3,88	51,43	57,36	62,79	22,85	-55,57	-63,61
124	Grudziądz (2)		475	448	424	395	-16,84	-6,84	36,42	38,62	39,15	22,53	-38,14	-42,45
125	Radziejów (2)		141	136	135	153	8,51	13,33	19,15	23,53	33,33	22,22	16,05	-33,33
126	Jeżewo (2)		310	330	325	285	-8,06	-12,31	37,10	33,03	36,31	22,11	-40,41	-39,12
127	Lniano (2)		166	161	163	150	-9,64	-7,98	60,84	50,31	54,60	21,33	-64,94	-60,93
128	Świecie nad Osą (2)		197	180	163	157	-20,30	-3,68	36,55	42,22	39,88	19,75	-45,97	-50,49
129	Wąpielsk (2)		133	133	143	128	-3,76	-10,49	53,38	30,08	34,27	19,53	-63,41	-43,00
130	Osiek (2)		167	157	139	130	-22,16	-6,47	38,92	43,31	49,64	19,23	-50,59	-61,26
131	Wąbrzeźno (2)		301	330	318	292	-2,99	-8,18	23,92	23,94	31,45	19,18	-19,82	-39,01
132	Papowo Biskupie (2)		160	157	154	153	-4,38	-0,65	12,50	27,39	24,68	18,95	51,63	-23,19
133	Brodnica (2)		318	350	319	301	-5,35	-5,64	27,67	30,86	26,96	17,61	-36,37	-34,69
134	Chełmno (2)		205	230	240	246	20,00	2,50	46,34	23,48	40,83	16,26	-64,91	-60,18
135	Stołno (2)		179	189	201	192	7,26	-4,48	26,26	26,46	34,33	13,02	-50,41	-62,07
136	Świekatowo (2)		121	130	115	109	-9,92	-5,22	52,07	44,62	53,91	11,93	-77,09	-77,88
137	Rypin (2)		285	279	258	245	-14,04	-5,04	40,70	40,86	44,96	9,39	-76,94	-79,12
138	Wartubie (2)		237	244	240	212	-10,55	-11,67	39,24	37,70	47,92	6,60	-83,17	-86,22
139	Bytów (2)		117	117	104	96	-17,95	-7,69	30,77	23,93	39,42	3,13	-89,84	-92,07
1	Bydgoszcz (1)		10388	10926	10848	10401	0,13	-4,12	79,13	79,94	82,98	83,78	5,88	0,96
2	Toruń (1)		6046	6272	6267	6131	1,41	-2,17	76,88	77,87	81,81	75,19	-2,19	-8,09
3	Inowrocław (1)		2057	2163	2150	2114	2,77	-1,67	77,49	78,27	83,07	79,90	3,10	-3,82
4	Włocławek (1)		3168	3302	3369	3273	3,31	-2,85	65,25	65,02	69,58	68,29	4,66	-1,85
5	Grudziądz (1)		3201	3284	3321	3086	-3,59	-7,08	62,42	65,68	70,85	75,41	20,81	6,43

Ryc. 11. Odsetek dzieci w województwie kujawsko-pomorskim w wieku 3 - 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 r. (w %).

3. Program „MALUCH”

Minister Pracy i Polityki Społecznej działając na podstawie art. 62 *ustawy z dnia 4 lutego 2011*

o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1457), ogłosił w marcu 2011 roku resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH”. Celem Programu jest m.in. umożliwienie rodzicom i opiekunom dzieci podjęcia aktywności zawodowej poprzez wspomoczenie JST w tworzeniu instytucji opiekuńczo - edukacyjnych dla małych dzieci zgodnie z potrzebami lokalnej społeczności.

W ramach programu dofinansowywane są działania na rzecz rozwoju żłobków, klubów dziecięcych

i miejsc u dziennych opiekunów. Od roku 2011 do roku 2015 na realizację tego zadania przeznaczono w całej Polsce kwotę 422 mln złotych.

Wsparcie następuje dzięki dofinansowaniu powstania żłobków i klubów dziecięcych w nowych budynkach lub lokalach, dofinansowaniu adaptacji budynków (lokal), dofinansowaniu wyposażenia oraz prac wykończeniowych (żłobki, kluby dziecięce oraz lokale dziennych opiekunów), dofinansowaniu szkoleń dziennych opiekunów. Od roku 2014 wydzielono w programie moduły przeznaczone dla gmin na utworzenie oraz zapewnienie funkcjonowania miejsc istniejących. W roku 2015 w programie znalazł się ponadto moduł „MALUCH na uczelni” (dla uczelni i współpracujących z uczelniami podmiotów) na utworzenie w 2015 roku nowych miejsc w instytucjach opieki oraz zapewnienie funkcjonowania nowych i już istniejących miejsc opieki nad dziećmi studentów, doktorantów oraz osób zatrudnionych przez uczelnię lub wykonujących zadania na

rzecz

uczelni

na podstawie umów cywilno-prawnych.

W województwie kujawsko-pomorskim z programu w latach 2011-2015 skorzystały 23 JST, największe dofinansowanie miało miejsce na terenie miasta Bydgoszczy (9,3 mln zł.), gminy Sępólno Krajeńskie (2,6 mln zł.) oraz gminy Białe Błota (2 mln zł.). Łączne dofinansowanie z projektu dla JST

w województwie wyniosło 19,5 mln zł., co stanowi 4,6% wszystkich środków w programie MALUCH.

Tab. 6. Wartość dofinansowania z programu MALUCH dla JST województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2011 - 2015 (w zł)

"Maluch 2011-2015"							
Lp	Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015
(wartość dotacji w zł)							
1	Bydgoszcz	185 664	255 157	1 133 866	3 944 313	3 824 806	9 343 806
2	Sępólno Krajeńskie		940 000	266 000	393 407	1 066 723	2 666 130
3	Białe Błota	924 284		392 497	423 257	286 885	2 026 923
4	Toruń			778 165	395 380	804 624	1 978 169
5	Włocławek	58 400		131 825	270 537	348 550	809 312
6	Grudziądz			389 155	145 361	138 592	673 108
7	Koronowo					665 600	665 600
8	Brodnica m.			389 155			389 155
9	Chelmża			126 650	13 391	30 744	170 785
10	Dobrcz				15 505	146 400	161 905
11	Inowrocław				21 143	112 000	133 143
12	Wąbrzeźno			126 650			126 650
13	Lubicz					97 600	97 600
14	Nakło n. Notecią				21 143	61 488	82 631
15	Tuchola					43 920	43 920
16	Golub Dobrzyń					38 064	38 064
17	Unisław	31 280					31 280
18	Śliwice					29 280	29 280
19	Kikół					28 548	28 548
20	Mogilno				21 143		21 143
21	Osielsko					15 616	15 616
22	Aleksandrów Kujawski				14 096		14 096
23	Płużnica				5 287		5 287
	suma	1 199 628	1 195 157	3 733 963	5 683 963	7 739 440	19 552 151

źródło danych: <http://www.mpips.gov.pl/wsparcie-dla-rodzin-z-dziecmi/opieka-nad-dzieckiem-w-wieku-do-lat-trzech/resortowy-pogram-maluch/>

Ryc. 12. Wartość dofinansowania z programu MALUCH dla JST województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2011 - 2015 (w zł)

źródło danych: <http://www.mpips.gov.pl/wsparcie-dla-rodzin-z-dziecmi/opieka-nad-dzieckiem-w-wieku-do-lat-trzech/resortowy-pogram-maluch/>

4. Prognoza zmiany liczby dzieci w wieku 3- 6 lat do 2025 i 2050 roku

Prognoza zmiany liczby ludności w wieku 3-6 lat („Prognoza liczby ludności na lata 2014-2050” przygotowana przez Główny Urząd Statystyczny w 2014 roku, na podstawie której dokonano analizy, nie zawiera informacji dla funkcjonalnej grupy wiekowej w przedziale 3-5 lat), zarówno w latach 2013 – 2025 jak i w latach 2013 – 2050 wskazuje na systematyczne zmniejszanie się liczebności tej grupy wiekowej. Zgodnie z prognozą w skali 12 lat (do roku 2025) średnia liczba dzieci w omawianej grupie wiekowej w poszczególnych powiatach województwa zmieni się o -21,33%, najbardziej w mieście Grudziądz (-32,72%), powiecie chełmińskim (-28,41%) oraz powiecie mogileńskim (-26,03%). Do roku 2050 liczba dzieci w tym wieku w województwie kujawsko-pomorskim zmniejszy się z 93 037 osób w 2013 roku (4,45% ludności województwa) do 57 072 osób w 2050 roku (3,17% ludności

województwa). Liczba dzieci w wieku 3-6 lat w roku 2050 stanowić będzie zgodnie z prognozą 61,3% wartości z roku 2013.

Tab. 7. Prognoza zmiany liczby ludności powiatów województwa kujawsko-pomorskiego w wieku 3 - 6 lat do roku 2025

Lp.	Powiaty	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	spadek % 2013- 2025
1	aleksandrowski	2 414	2 330	2 253	2 114	2 037	2 007	1 990	1 982	1 961	1 945	1 934	1 919	1 899	-21,33
2	brodnicki	3 911	3 889	3 759	3 574	3 459	3 334	3 279	3 260	3 244	3 232	3 224	3 212	3 184	-18,59
3	bydgoski	5 649	5 582	5 374	5 021	4 838	4 753	4 659	4 701	4 716	4 748	4 789	4 822	4 843	-14,27
4	chełmiński	2 506	2 494	2 387	2 216	2 094	1 981	1 879	1 855	1 840	1 829	1 822	1 812	1 794	-28,41
5	golubsko-dobrzyński	2 114	2 110	2 101	2 018	1 990	1 967	1 930	1 927	1 923	1 921	1 921	1 921	1 911	-9,60
6	grudziądzki	2 022	1 955	1 917	1 813	1 713	1 642	1 564	1 552	1 540	1 532	1 522	1 515	1 499	-25,87
7	inowrocławski	6 699	6 600	6 337	5 943	5 763	5 581	5 437	5 369	5 295	5 247	5 200	5 150	5 081	-24,15
8	lipnowski	3 197	3 162	3 119	2 901	2 778	2 688	2 597	2 580	2 568	2 564	2 557	2 551	2 536	-20,68
9	mogileński	2 078	1 982	1 905	1 800	1 710	1 668	1 603	1 595	1 582	1 570	1 565	1 553	1 537	-26,03
10	nakielski	4 198	4 189	4 057	3 856	3 711	3 611	3 525	3 492	3 461	3 438	3 421	3 398	3 363	-19,89
11	radziejowski	1 690	1 670	1 568	1 514	1 498	1 482	1 485	1 484	1 468	1 458	1 446	1 431	1 411	-16,51
12	rypiński	2 097	2 111	2 036	1 968	1 902	1 837	1 785	1 771	1 747	1 730	1 715	1 695	1 670	-20,36
13	sępoleński	2 135	2 053	1 945	1 830	1 801	1 795	1 777	1 767	1 752	1 739	1 727	1 715	1 697	-20,52
14	świecki	4 821	4 680	4 481	4 240	4 065	3 983	3 883	3 843	3 813	3 790	3 772	3 754	3 724	-22,75
15	toruński	5 354	5 268	4 896	4 719	4 666	4 657	4 673	4 704	4 708	4 731	4 757	4 777	4 785	-10,63
16	tucholski	2 377	2 344	2 258	2 133	2 049	1 996	1 921	1 912	1 902	1 896	1 893	1 884	1 874	-21,16
17	wąbrzeski	1 625	1 583	1 520	1 433	1 390	1 363	1 307	1 291	1 276	1 265	1 255	1 246	1 230	-24,31

	ki															
18	włocławski	3 574	3 580	3 473	3 292	3 157	2 998	2 878	2 870	2 859	2 857	2 857	2 855	2 840	-20,54	
19	żniński	3 294	3 262	3 089	2 923	2 852	2 767	2 732	2 703	2 673	2 651	2 632	2 612	2 582	-21,62	
20	m. Bydgoszcz	14 329	13 963	13 503	12 807	12 304	12 033	11 752	11 535	11 368	11 243	11 140	11 016	10 853	-24,26	
21	m. Grudziądz	4 340	4 261	3 958	3 718	3 493	3 337	3 235	3 156	3 096	3 050	3 010	2 968	2 920	-32,72	
22	m. Toruń	8 210	8 180	8 041	7 622	7 346	7 091	6 804	6 702	6 636	6 594	6 559	6 512	6 437	-21,60	
23	m. Włocławek	4 403	4 392	4 266	4 052	3 874	3 730	3 607	3 522	3 462	3 419	3 385	3 352	3 313	-24,76	
											średnia dla powiatu	-21,33				

Ryc. 13. Prognoza zmiany liczby ludności w wieku 3-6 lat do roku 2025

Ryc. 14. Prognoza zmiany liczby ludności województwa kujawsko-pomorskiego w wieku 3 - 6 lat w latach 2013 - 2050

5. Podsumowanie i wnioski

Analizując najnowsze dane dotyczące zarówno liczby dzieci do lat 3 objętych opieką w żłobkach oraz dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie kujawsko-pomorskim w ostatnich latach, biorąc pod uwagę głównie poziom dostępu do edukacji na tych dwóch poziomach, obserwujemy szereg korzystnych zmian o dużym zróżnicowaniu pomiędzy poszczególnymi gminami województwa. Ze względu na większy potencjał ludnościowy, skoncentrowana jest ona w największych ośrodkach miejskich, na terenach wiejskich odsetek korzystających z niej jest znacząco niższy.

Obserwujemy rosnący udział dzieci w wieku do lat 3, które objęte są opieką w żłobkach, jednak zjawisko koncentruje się głównie w największych ośrodkach miejskich województwa, co związane jest bezpośrednio z liczbą osób aktywnych zawodowo, które przekazują opiekę nad dziećmi instytucjom do tego przeznaczonym. W ostatnich dwóch latach zwiększył się znacząco odsetek dzieci korzystających z tej formy opieki w jednostkach, które już wcześniej taką opiekę świadczyły. Jednak tylko w co piątej gminie (w 2014 roku) na terenie województwa była zapewniona opieka żłobkowa, **dlatego obszar całego województwa należy uznać jako deficytowy i wymagający interwencji.**

Na terenach gmin wiejskich, opiekę nad dziećmi do lat 3 mieszkańcy realizują często we własnych rodzinach, korzystając z pomocy osób pozostających poza rynkiem pracy, redukując zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi.

Podobna sytuacja dotyczy dostępu do opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym (w wieku 3–5 lat), które na terenach miast mają łatwiejszy, w porównaniu do dzieci z terenów wiejskich, dostęp do tego rodzaju usług.

W perspektywie kolejnych lat, na skutek zmniejszenia się populacji tych grup wiekowych (zgodnie

z prognozami GUS) oraz zwiększania się bazy infrastrukturalnej następować będzie stopniowe nasycenie popytu na tego rodzaju usługi, głównie na terenach miejskich. Na terenach wiejskich, ze względu chociażby na utrudnienia wynikające z zapewnienia odpowiedniego zaplecza transportowego (transportu publicznego), zmiany te będą następowały wolniej i związane będą z ogólną poprawą sytuacji społeczno-gospodarczej na tych terenach w województwie kujawsko-pomorskim.

